

Mesto Svidník

Materiál na 18. zasadnutie Mestského zastupiteľstva vo Svidníku

Návrh na udelenie Ceny mesta Svidník PaedDr. Jozefovi Rodákovi

Predkladá:
Ing. Ján Holodňák, primátor mesta

Návrh na uznesenie:
vo vnútri materiálu

Spracovali:
Členovia komisie MsZ
pre udeľovanie cien mesta

Stanovisko MsR zo dňa 3.12.2012
MsR tento materiál prerokovala a odporúča ho MsZ prerokovať a schváliť

Stanovisko komisie MsZ pre udeľovanie cien mesta zo dňa 20.9.2012
Komisia MsZ pre udeľovanie cien mesta odporúča MsZ predložený materiál prerokovať a schváliť.

Svidník 13. december 2012

NÁVRH NA UZNESENIE

Mestské zastupiteľstvo vo Svidníku v zmysle článku 28 Štatútu mesta Svidník

udeľuje

Cenu mesta Svidník PaedDr. Jozefovi Rodákovi

DÔVODOVÁ SPRÁVA

PaedDr. Jozef Rodák sa narodil 13. júna 1943 v Krajnej Poľane, okres Svidník. V roku 1947 sa jeho rodičia presťahovali do obce Dobroslava vo svidníckom okrese, kde prežil detstvo a mladé roky. Je absolventom Pedagogickej fakulty v Prešove, odbor slovenčina - dejepis.

V roku 1965 sa vo Svidníku zriadilo Dukelské múzeum. Ako čerstvý absolvent vysokej školy nastúpil 1. augusta 1966 do tohto múzea, v ktorom pracoval do 31. decembra 2008. Začínal ako lektor na Dukle, potom bol vedúcim historicko-dokumentačného oddelenia, zástupcom riaditeľa a dlhé roky riaditeľom, neskôr vedúcim múzejného oddelenia Vojenského historického múzea VHÚ vo Svidníku. Teraz je na zaslúženom dôchodku. Je i naďalej veľmi aktívny a literárne činný.

Pri budovaní Dukelského múzea bol od samého začiatku - od polozenia základného kameňa - 6. októbra 1966. Spolu s kolegom Ivanom Mindošom, pozdejším dlhoročným riaditeľom múzea, sa pustili do tvorivej mravenčej práce. So zberom exponátov začali u priamych účastníkov duklianskych bojov po celej Československej republike, na duklianskom bojisku a cenné zbierky získavali aj od bojovníkov zo zahraničia. Veľmi dobre sa mu spolupracovalo s priamymi účastníkmi Karpatsko-duklianskej operácie, zvlášť s volynskými Čechmi žijúcimi v západných Čechách v okolí Žatca a Loun. Strávil medzi nimi niekoľko týždňov a pri bádateľskom výskume získal množstvo originálneho dokumentačného materiálu, ktorý tvoril základ budúcich múzejných fondov. Získal tam aj množstvo písomných spomienok, ktoré boli v roku 1969 publikované v prvom zborníku Dukla večne živá, ktorého bol zostavovateľom. Spolu s PhDr. Ivanom Mindošom zostavili 11 čísiel tohto zborníka. V zborníkoch publikoval odborné state z výskumov. V múzeu zakladal fotoarchív, ktorý má vyše 10 tisíc fotografií. Boli získané z Vojenského historického ústavu v Prahe od Márie Pánkovej zo Žatca, ktorej manžel bol fotografom v čsl. armádnom zbore a od bojovníkov Dukly z domova i zo zahraničia. Aktívne sa podieľal na budovaní jestvujúcich fondov múzea, ktorými sú fond uniforiem, zbraní, písomností a ďalších. V nich sa nachádzajú ojedinelé originálne zbierky príslušníkov 1. čsl. armádného zboru, sovietskych veteránov a rad ďalších veľmi cenných zbierkových materiálov.

Ako začínajúci historik prvé skúsenosti v oblasti vojenskej histórie a múzejníctva nadobudol na stážach na Vojenskom historickom ústave v Prahe, kde pracovali významní vojenský historici a múzejníci európskeho významu, medzi ktorých patrili plk. Šáda, pplk. M. Broft, plk. T. Hochsteiger, L. Dolínek, Z. Svoboda, V. Karlický a ďalší. Od týchto osobností získal veľké množstvo vedeckých poznatkov, ktoré využíval vo svojej odborno-múzejníckej práci.

V roku 1970 bol vyslaný na zahraničnú študijnú cestu do Minska-Bieloruska SSR, po stopách slovenských partizánov v Bielorusku.

Počas výskumnej činnosti v Prahe v 60-tych a 70-tych rokoch navštívil popredných veliteľov čsl. armádneho zboru gen. K. Klapátka veliteľa 3. čsl. brigády v KDO, gen. L. Svobodu veliteľa I. čsl. armádneho zboru (v tom čase pôsobil na VHÚ), najbližších príbuzných po gen. R. Tesaříkovi, gen. V. Jankovi, gen. B. Lomskom, gen. F. Procházkovi, od ktorých získal množstvo osobných pamiatok, ktoré sú vo fondoch múzea.

V roku 1986 bol na Ministerstve obrany v Prahe prevzatý uniformu maršala ZSSR K.S.Moskalenka, ktorá zdobí súčasnú expozíciu múzea.

Od roku 1967 sa zúčastňoval aj výskumov pri vyhľadávaní hrobov padlých príslušníkov čsl. armádneho zboru, ktorí boli pochovaní na poľskom území. Táto úloha mu pripadla z toho dôvodu, že značný počet pozostalých sa písomne obracali na VHÚ v Prahe, odkiaľ sa chceli dozvedieť o mieste pochovania svojich príbuzných v Poľsku. Z tejto činnosti má veľa emotívnych zážitkov. Pokladal ju za svoju česť z hľadiska historického a humánneho. Popri výskumnej a odbornej práci sa podieľal aj na dobudovaní prírodného duklianskeho bojiska. Boli to lokality: Údolie smrti - tanková rota v útoku (1969), rekonštrukcia vyhliadkovej veže na Dukle (1974), doplňovanie areálu ťažkej bojovej techniky pri múzeu (od roku 1969), v roku 1974 v Tíništi n/Orlici bol prevzatý „Kat'ušu“, ktorá je dodnes ozdobou medzi exponátmi pri múzeu. Na základe osobných kontaktov a dohovoru s veliteľom ženijného práporu v Michalovciach zabezpečil v roku 2003-2004 obnovu bunkrov štábu 3. čsl. brigády vo V. Komárniku. Každoročne od roku 1969 sa podieľal na prípravách osláv Karpatsko-duklianskej operácie a pri organizovaní vedeckých konferencií historikov k problematike Dukly, na ktorých boli prítomní domáci i zahraniční účastníci. Aktívne na nich vystupoval k problematike duklianskych bojov i činnosti múzea.

Na základe poverenia Krajskej muzeálnej rady v Košiciach bol zapojený do spoločnej výskumnej úlohy - Osobnosti východného Slovenska. V rokoch 1985-1989 prevádzal výskumnú a dokumentačnú činnosť medzi príslušníkmi čsl. arm. zboru, partizánmi a dobrovoľníkmi ČA na východnom Slovensku.

V spolupráci s múzeom SNP v B. Bystrici bol v roku 1980 zapojený do spoločného výskumu Fašistické represálie na Slovensku (východné Slovensko). Popri odbornomúzejníckej a výskumnej robote dbal aj na svoj odborný a vzdelávací rast. Svoje múzejnícke skúsenosti si vymieňal s múzejníkmi na Slovensku, Česku, Poľsku a Zakarpatskej Ukrajine.

Keď po roku 1989 sa na Dukle po určitú dobu prestali konať spomienkové oslavy, vyvíjal iniciatívu na znovuoživenie týchto osláv. Takto v roku 1995 vycestoval s gen. J. Husákom - predsedom ÚV SZPB do Nowosielec a Dukly Poľskej republiky, aby s miestnymi predstaviteľmi prejednali možnosť konania pietnych aktov na poľskej strane. Cesta bola úspešná a od roku 1996 sa nepretržite konajú spomienkové oslavy Karpatsko-duklianskej operácie i na poľskej strane, ktoré majú veľký spoločenský - medzinárodný význam.

Popri každodennej múzejníckej činnosti sa často zúčastňoval pri sprevádzaní významných osobností z domova i zo zahraničia po prírodnom duklianskom bojisku. Boli medzi nimi gen. J. Buršík - Hrdina ZSSR, gen. J. Satorie, gen. J. Šmoldás, gen. J. Pivoluska, Hrdina ZSSR V. Kvitinskij, dcéra kpt. F. Vránu z Anglicka, kozmonauti L. Remek, J. Romanenko, veľvyslanci z Anglicka, Indie, Ruska, Izraela, Česka a ďalší. Ďalej to boli mnohé vojenské delegácie z

domova i zo zahraničia, veteráni 2. svetovej vojny a iní zahraniční hostia. Vo svojej odbornomúzejníckej práci stále propagoval dejiny národno-oslobodzovacieho boja z 2. svetovej vojny. Pre ich oživovanie vyhľadával nové prítťažlivejšie formy na ich propagáciu.

Takto v roku 2001 v spolupráci s Klubom vojenskej historie v Bratislave zorganizoval ukážku bojov o výšinu Obšár v Nižnom Komárniku. Takéto ukážky sa na Obšári uskutočnili aj v rokoch 2002, 2004. V nasledujúcich rokoch 2006 a 2008 sa podieľal aj na podobnej ukážke bojov v Údolí smrti. Zo strany verejnosti, najmä mládeže je o tieto podujatia veľký záujem.

Vo svojej múzejníckej kariére nerád spomína na obdobie po roku 1989, keď sa múzeum ocitlo v likvidácii. Nemalo miesto v sieti slovenského múzejníctva. Záchranu múzea našiel na Vojenskom historickom ústave v Prahe, ktoré zobralo múzeum do svojej organizačnej štruktúry. Aký to paradox: Bratislava múzeum odmietla a Praha zachránila.

PaedDr. Jozef Rodák má za sebou bohatú publikačnú odbornú činnosť. Významná je jeho odborná a poradenská práca. Odborne posudzoval niekoľko publikácií. Bol členom niekoľkých odborných komisií historikov. Ako autor alebo spoluautor sa podieľal na organizovaní a príprave mnohých výstav a expozícií. Je nositeľom desiatok domácich a zahraničných vyznamenaní.